

szöveggyűjtemények is ott lesznek a tanárok keze ügyében a korábbi és sokszor nehezen hozzáférhető szakmai kiadványok helyett (persze a szakirodalmi bibliográfiák közlésével).

A *Bábakereszttség* című gyűjteményében Polner népmeséket, balladákat, ráolvasásokat, varázsló és rontó szövegeket, természetmagyarázó hiedelmeket, a születéssel és a bába-keresztiséggel, a garabonciásokkal kapcsolatos hiedelmeket, mondákat, legendákat s természetesen archaikus imádságokat kínál olvasóinak a maga választott kutatási területéről.

A szépséges című *Földédsanyám* könyvben a Szeged környéki táltosok, boszorkányok, állatrontók, lucaszéket készítőik emlékezetét villantja fel, és több szöveget közöl a betegségek népi gyógyításáról; s újfent a népballadából és a népi imádságokból is ad válogatást. Egy újdonság is szerepel a friss antológiában: a neves kiszombori vőfély, Laczi János *vőfénykönyve*. Az 1905-ben született „öregvőfény” legalább kétezer lakodalomban mondta el a nagypjától s az apjától örökölt szövegeket, verseket, rigmusokat. Valójában a kiszombori lakodalom teljes képe bontakozik ki e szövegek mögül.

Polner Zoltán új könyvei gyakran tartalmaznak a szerző által már korábban is tárgyalt témájú szövegeket, de ilyen összefoglaló célú válogatásuk közreadása bizonyára hasznos olvasmány lesz mindazoknak, akiknek e könyvek készülnek. A népi imádságok újabban gyűjtött szövegeivel pedig a szerző azt a szándékát szolgálja, melyet többször is megfogalmazott és fenn is hirdetett: tizezer szöveget kell összegyűjtenünk! Úgy legyen.

SILLING István

S Z Í N H Á Z

MIRO GAVRAN: GEORGE WASHINGTON SZERELMEI

Aligha létezik szokványosabb színházi mese s ugyanakkor kedveltebb téma a szerelmi háromszögtörténeteknél. Ezért meglepő is, de érthető is az frók vonzódása irántuk, akik egyfelől a siker reményében vállalkoznak efféle történetek megírására, másfelől talán kihívásnak tekintik a számtalanszor felhasznált alapképlettel való küzdelmet.

Az utóbbiak közé tartozik Miro Gavran (1961) horvát drámaíró, aki nemcsak azt találta ki, hogy a három szereplő közül csupán kettőt, a két nőt lépteti fel, hanem hogy a háromszögtörténetet menet közben váratlan ötlettel megfejeli. Mikor már-már holtpontra jutna a feleség és a szerető tipikus női csipkelődésekkel s alattomos szúrásokkal folyó leszámolója, akkor jön elő a fiatalabb a farbával, s bevallja a feleségnek, hogy a közhiedelemmel ellentétben ő sohasem volt szeretője az immár halott elnöknek, csupán megegyeztek abban, hogy havi apanázsért eljátssza a szerető szerepét. Ez mindkettőjüknek érdeke volt; Silvia igényteltett csódba jutott családján, George Washington pedig féltékenyvé teheté feleségét, aki őt az állami ügyek intézésébe bódulva emberként, férjként elhanyagolta.

Csakhogy mint minden nagyszerű ötlet, ez is meghibásodott, porszem került az évekig olajozottan működő gépezetbe. Az elképzelés valóban kiválóan bizonyult, sikerült

mindenkit megtéveszteniük, közben azonban a két „üzletlárs” egymásba szeretett, amit viszont sohasem vallottak meg egymásnak. Az elnök felesége természetesen nem javult meg, a szeretők pedig szenvedtek, mígnem kitelt az esztendő, és Silvia családja talpra állt, az elnök viszont a közügyektől végre elvonulhatott kedvenc farmjára.

Ugye, milyen rémesen közhelyszerű a történet?

A színházban azonban van varázsa. Most is egyszerűen az történik, mint annyiszor a színházban történni szokott, a banalitás legyőzi a művészetet: vonzóbb, érdekesebb, hitelesebb.

Ha . . . ügyesen, észrevétlenül adagolják, s ha a színészeknek sikerül emberi jelenlétükkel elfogadtatni.

És sikerült.

Miro Gavran bár fiatalon, mindössze huszonnyolc évesen írta művét, kiváló pszichológusként, de kellő önfejelemmel irányítja a két nő asszóját, tudja, melyik meddig hátrálhat, s mikor kell ügyesen közbeszúrnia, illetve mindketten hogy kerülhetik ki a feljük rohanó penge hegyét. S mintha Molnár Ferenctől tanulta volna a szerkesztést, tudja, hogy váratlan fordulatot hozó titok nélkül nem szabad háromszógtörténetet írni. Jól számított, mert amellett hogy sikerült a közönség figyelmét újra felcsigázni, egyenlő játéklehetőségeket teremtett mind a két színésznő számára. Mindketten eljátszhatták a győztest és a vesztest is. Ez kivált a Silviát alakító színésznő szempontjából fontos. Martha, a feleség, eleve úgy van megírva, hogy hol szenvedhet, hol ragyoghat, Silvia számára azonban szüksége van a titokra, hogy csak alku volt a nyilvános flört, illetve szándéka ellenére is be kell szerelmesednie ahhoz, hogy ne csak fölényben legyen a nálánál különben is idősebb vetélytársnővel szemben, de ő is szenvedjen.

És a Vajda Tibor rendezte előadás két színésznője kiválóan élt a kapott lehetőséggel.

A csöppnyi, pódiumszerű játéktéren, ahol nincs mód járásokra, széles gestusokra, elegendő csupán a lélek, az érzelem rezdüléseit jelző szó, hang, félbemaradt mozdulat, egy pillantás, alig észrevehető mosoly, jól előkészített csend, Romhányi Ibi (Martha) a legfinomabb műszer érzékenységevel fejezi ki a feleség magára erőltetett first lady-modort, s ennek a páncélja alól fel-feltörő kételyt, szenvedést, kíváncsiságot, gyilkos gonoszszágot, olcsó elégtételt és óvatlan elárulást, Jónás Gabriella (Silvia) pedig a szerető kacéran pimasz fölényének, a szókimondás kegyetlenségét élvező, sérthetetlennek hitt vértjét fokozatosan feltörő szenvedést, az üzletlárs szenvtelen közömbösségét könnyben oldó, puhító szomorúságot.

Mindkét alakítás teljes értékű, hiteles (asszony)emberábrázolás, melyhez a rendező – a szép, szemet gyönyörködtető ruhákat tervező, s ezzel e női előadás alaphangját megadó, a stílusos látványt megteremtő Mihajlović Annamária közreműködésével – a háttérből irányító, vezénylő karmesterként járult hozzá. Vajdának nincsenek erőltetett ötletei, az az elképzelése, hogy mindez csak Martha képzeletében, afféle dialógussá szabdaltsá belső monológként játszódik le, a Silviához címzett levél megírása és széttévése között „történi”, szinte jelzésszerűen (Silvia enyhe füstfelhőben tűnik fel és távozik) kap helyet az előadásban, mint a feleség önvizsgáló, lelkiismereti drámája.

Lehet, hogy föltöbbé hagyományos, talán konzervatív is az előadás, de a szó legemberibb s legteljesebb értelmében – színház, melyben minden mozdulat, minden hang indokolt, pontos és hiteles.

GEROLD László

A FORUM KÖNYVKIADÓ ÚJ KIADVÁNYAI

- Böndör Pál: *A változásom könyve* (versek)
 Mirnics L. Zsuzsanna: *Varázshot fonákja* (versek)
 Szűts Zoltán: *Versszellőtítés* (versek)
 Tari István: *Napszél* (versek)
 Verebes Ernő: *Griff* (versek)
 Gobby Fehér Gyula: *A sötét árnyéka* (novellák)
 Juhász Erzsébet: *Úttalan utaim* (próza)
 Kontra Ferenc: *Gyilkosság a joghurt miatt* (novellák)
 Szabó Palócz Attila: *Trium(f)virátus* (kisprózák)
 Varga Zoltán: *Bábel árnyékában* (próza)
 Végei László: *A nagy Közép-Kelet-Európai Lakoma bevonul a Pikareszk Regénybe* (regény)
 Bányai János: *Hagyománytörés* (tanulmányok, kritikák)
 Bori Imre: *A jugoszláviai magyar irodalom története* (negyedik, bővített kiadás)
 Bori Imre: *Hétről hétre* (tanulmányok)
 Burány Béla: *Szakad a part!* (tanulmányok)
 Gerold László: *Drámakalauz* (tanulmányok, kritikák)
 Harkai Vass Éva: *Ezredvégi megálló* (tanulmányok, kritikák)
 Jung Károly: *Összefüggések és kapcsolatok* (tanulmányok)
 Losoncz Alpár: *Az emlékezés hermeneutikája* (filozófiai értekezések)
 Major Nándor: *Kisebbségi breviárium* (tanulmányok)
 Major Nándor: *A békecsinálás mestersége* (politikai esszék)
 Kalapis Zoltán: *Búza, dohány, selyem* (tanulmányok)
 Kalapis Zoltán: *„Negyvennyolcnak nagy idejében”* (tanulmányok)
 Németh István: *Ünnep Raguzában* (publicisztika)
 Harmath Károly: *A hit reményében* (vallási publicisztika)
Túl az Óperencián (magyar népmesék)
 Bogdán József: *Szeder indája* (gyermekversek)
 Jódal Rózsa: *Mindenfáj Jánoska panasza* (meseregény)
 Mirnics Zsuzsa: *Mesevirág* (történetek gyermekeknek)
 Cs. Simon István: *Sziromeső* (gyermekversek)
 Csapó Julianna: *A jugoszláviai magyar irodalom 1994. évi bibliográfiája*
 Bela Duranci: *Penováč Endre* (képzőművészeti mappa)
 Király Ernő: *Reflexiók* (zenei esszék)